

Oponentský posudek Mgr. Petra Lupače na diplomovou práci

Heleny Marešové

„Prvky xenofobie a veřejné mínění“

Předkládaná diplomová práce má dle autorčiných slov za cíl „odhalit a ověřit tendence a postoje většinové české společnosti k tématu cizinců na našem území“ (abstrakt práce) či také jinak „analýza příčin a forem xenofobie“. Autorka si bezesporu vybrala téma zajímavé, k němuž existuje množství literatury a k němuž se jí dle všeho podařilo získat použitelná empirická data z CVVM. Jak se autorka s tímto úkolem vyrovnala?

Než přejdu k obsahové stránce, rád bych se pozastavil nad formální úrovní práce. Pokud má práce nějaké zásadní nedostatky, je to za prvé tristní úroveň používaného jazyka. Autorka systematicky začíná věty spojkami (příčemž, což; často bez návaznosti na význam předcházejících vět); ve větách někdy chybí sloveso; věty často nedávají smysl díky chybné větné skladbě, chybnému užívání předložek nebo výskytu nadbytečných či zavádějících slov, které mění zřejmě zamýšlený význam vět (viz například již citovaný cíl práce – chce autorka zkoumat postoje Čechů k tématu cizinců nebo k cizincům?). Za druhé, autorka neužívá jeden citační styl: některé elektronické zdroje jsou uvedeny v poznámce pod čarou a v seznamu literatury chybí, některé jsou uvedeny pomocí odkazu na seznam literatury; některé texty jsou odkazovány pomocí plného bibliografického odkazu v poznámce pod čarou, většina však pomocí in-text odkazu; v seznamu literatury jsou bibliografické údaje o odborných článcích v různých formách; seznam literatury obsahuje množství překlepů; na s. 54 jsou odkazy uvedeny bez roku publikace; odkazovaný Buriánkův text na s. 19 není v seznamu literatury uveden. Dle mého názoru úroveň užívaného jazyka a práce s prameny není na úrovni magisterské závěrečné práce na FF UK, přičemž výskyt chyb je natolik četný, že nemá smysl jej upravovat po odevzdání prostřednictvím errata. Chtěl bych proto tímto doporučit komisi zvážit vrácení práce k přepracování z těchto důvodů; pokud vynecháme tyto problémy, je dle mého názoru práce obsahově přijatelná.

Práce nemá zřetelně stanovený, jednotný a konkrétní cíl, deklarované cíle (formulace se při opakování vymezení cíle liší a mohou znamenat něco odlišného – viz výše) nejsou jednoznačně odvozeny z prostudované literatury. Naznačená vymezení cíle jsou velmi vágní a obecná a zúžení tohoto cíle na problémy řešené v empirické části práce se mi zdá být volné – autorka by proto mohla komisi stručně vysvětlit spojitost mezi jednotlivými podkapitolami teoretické části a problémy řešenými v empirické části.

Struktura práce je na některých místech nelogická (kpt. 2.4), některé kapitoly se příliš nezabývají tím, co je deklarováno v názvu (např. kpt. o operacionalizaci se vedle představení dvou klasických způsobů měření xenofobie zabývá i tématem „dalších možností zkoumání tématu xenofobie“ na příkladu obsahové analýzy českých médií); nejsem si jist, k čemu v práci slouží historicko-kulturní exkurs představující vybrané etnické minority v ČR (s. 37-41).

Využitá literatura je poměrně bohatá, autorka pracuje i s nezanedbatelným množstvím zahraničních zdrojů, celková práce s literaturou je ale spíše špatná, a to i na úrovni bakalářské práce. Značnou část teoretické části práce zabírá vymezení základních pojmů prostřednictvím často silně redundantního citování rozsáhlých úseků, a to aniž by bylo zřejmé proč (kpt. 2.1, 2.4.3). Autorka si nedala příliš práce s rešerší relevantních zdrojů ke zpracování problematiky

a často v rámci podkapitoly pracuje jen s jedním zdrojem. Spolu s ne příliš silnou schopností srozumitelné interpretace zdrojového textu pak často dochází k podivným interpretacím, z nichž pak bohužel vychází i při analýze. Uvedl bych zde příklad kpt. 2.2.6, v níž autorka představuje ze Strmisky pasáže o extrémní pravici, z nichž pak chybně usuzuje na to, že pravicový postoj obecně je v ČR spojen s vyšší mírou xenofobie. Ostatní zdroje ke vztahu mezi xenofobií, konzervativní orientací a politickou orientací, kterých není v ČR málo, toto nepotvrzují. Výsledná hypotéza i navazující zjištění v závěrečné části (naše data neodpovídají teorii) jsou tudíž chybné.

V teoretické části práce postrádám analýzu zvoleného tématu a kritický odstup od užívaných zdrojů. Přebírání informací je v drtivé většině případů nereflektované, autorka v práci neustále opakuje, že téma je velmi široké, aniž by jeho zpracování systematizovala a tím i výrazně zpřehlednila, výčty definic nejsou bohužel následovány nějakým závěrem či jejich konfrontací.

Část metodologie je velice obecná a obsahuje fakticky jen informaci o tom, že blíže nespecifikované proměnné budou tříděny přes základní sociodemografické ukazatele. Co jsou „hlavní výzkumné otázky“ (s. 42) na tomto místě také stále není úplně zřejmé.

Samotná empirická část patří k lepším částem práce, poměrně dobře je zpracovaná faktorová analýza i celý proces konstrukce indexu, jehož užití se mi zdá vzhledem k cíli práce smysluplnější než práce s jednotlivými položkami. Kladně hodnotím také vysvětlení volby mezi průměrovým a součtovým indexem. Co mi však zřejmé není, je to, proč autorka ke konstrukci indexu nevyužila stejné položky jako Hjerm a neotevřela si tím cestu k lepší srovnatelnosti zjištění? V souvislosti se základními informacemi o indexu bych také uvítal vysvětlení věty „Na základě...na toto téma“ (s. 58). Dále, k čemu je autorce verifikace již mnohokrát ověřeného vlivu základních sociodemografických proměnných?

Pokud komise uzná, že formální stránka práce je akceptovatelná, navrhuji práci hodnotit známkou dobře.

Petr Lupač

V Großschweidnitz, 23.5.2013